

O biomech světa pro poučené bakaláře i další zájemce: svižný foxtrot... Karel Prach, Milan Štech, Pavel Říha: Ekologie a rozšíření biomů na Zemi

Učebnicové literatury o biomech světa v češtině mnoho není. Nepočítáme-li webové zdroje, různé prezentace apod., pak si člověk vzpomene jen na závěrečnou kapitolu ve Fytoogeografii (1984) Radovana Hendrycha o vegetačních pásech, která je ale značně popisná, a na skriptu Jana Jeníka z počátku 90. let vydaná na PřF UK (Ekosystémy, UK Praha 1995). A snad se na mne „weboví“ studenti nebudou zlobit, ale málo platné, kniha je kniha...

Recenzovaná publikace je relativně útlá, a ačkoli působí na první přehlednutí až příliš stručně, při bližším ohledání už tomu tak zcela není; obsahuje vše podstatné. Základem knihy jsou kapitoly o 12 biomech – 9 zonálních od rovníku k pólu a tři azonálních (hory, sladké vody, moře), jež jsou vhodně zarámovány úvodními kapitolami o makroklimatu a biogeografických zákonitostech a konečnými zákusky – ostrovy a jejich biogeografií a kratičkým exobiologickým sci-fi výletem. Každý zonální biom je členěn do vhodně řazených podkapitol: Klima a rozšíření (biomu), Půdy, Adaptace, Diverzita, Produktivita, Jednotlivé oblasti (se zdůrazněním jejich specifik), Historie a vlivy člověka; u azonálních biomů je tomu pochopitelně trochu jinak.

Co se mi na knize líbí:

- Je psána v ekologických souvislostech; to je patrné např. z kapitoly Adaptace, často rozvinuté šířeji než popisné kapitoly o dominujících organismech.
- Přes značné množství v ní uložených fakt je psána zajímavě a čtivě; někdy jako bych slyšel hřímavé věty hlavního autora zpoza katedry.
- Jakkoli primární producenti tvoří těžiště knihy i veškerých příkladů, zoologické odstavce či souvislosti jsou vhodným a zajímavým oživením; pro mne, profesí botanika byly vlastně největším zdrojem poučení – kromě opravdového si odnáším i poznání neskonale rozmanitosti organismální české nomenklatury: seznámil jsem se s pytlouši, tarbíkomyšmi, leskoty, ba i s vačínky (abych se zastavil jen u mého nejoblíbenějšího etéziového biomu).
- Vyhýbá se ochranářskému lamentování; stanovila si to v úvodu a předsevzetí splňuje. Dokonce i vymazávání tropických lesů z mapy světa „odbyvá“ třemi větami a dvěma jasnými obrázky. To vůbec není útok proti ochranářským tématům jako celku, ale koncizní a stručná koncepce knihy by se otevřením těchto navýsost emotivních témat rozměnila.

1 Středomořská (etéziová) vegetace na Sicílii, v popředí vpravo jeden ze dvou druhů evropských palm – žumara nízká (*Chamaerops humilis*). Foto L. Hrouda

● V již zmíněné útlosti vidím ještě jeden klad: myslím si (i když jsem už zatraceně dávný student), že neděsí studenty v bezesných předzkouškových nocích. Kdybych omládl, asi by se mi z ní dobře učilo.

Nepatřím k recenzentům, kteří hledají chyby za každou cenu; pokud vůbec byly, pak je jistě odbourali (nakladatelstvím utajení) recenzenti rukopisu. Kdybych ale přece jen měl najít jednu: endemita podle Slovníčku se nerozezná od reliktu – oba jsou organismy vyskytující se „jen v omezené oblasti“, u endemita se ale předpokládá, že v oblasti musel vzniknout a není tedy zbytek rozšíření. Chvályhodná a velmi ilustrativní je obrazová příloha sestavená jistě z kvalitních fotografií, kterým neuškodil ani vcelku průměrný tisk (za to ale autoři nemohou a vím, že je to také otázka peněz).

Co říci závěrem: výborná stručná učebnice pro pokročilejší bakaláře i populárně odborná příručka pro zájemce z řad kulturní inteligence. Dobrá učebnice se má dobře číst a svižně „lézt do hlavy“ – proto to taneční přirovnání v nadpisu recenze: není to ani rozvleklá mazurka, ani informacemi přehluštěný kvapík, při němž čtenář sotva popadá dech.

Jak dál aneb recenzentovo přání navíc: Knižka je výborným předstupněm pro Velkou knihu o biomech (abych mírně ironizoval kupy vycházející překladové literatury často nevalné úrovně), která by byla učebnicí-příručkou odkrývající čtenáři

taje a specifity i menších oblastí v rámci biomů a seznamující ho podrobněji s druhovou diverzitou všech nápadných skupin organismů, jakož i s dalšími zajímavostmi (každý biom má jistě své „mravence“). Materiálu na takovou knihu mají zcestovalí autoři určitě habaděj. Cílová skupina: magisterští a další pokročilí studenti a poučená kulturní veřejnost – autoři v recenzované knize dali jasně najevo, že jsou schopni psát živě i pro čtenáře mimo obor. Přál bych jim (i dalším případným spoluautorům), aby jim na takovou knihu zbyl v „činné službě“ čas i síly a našly se i peníze.

**Scientia, Praha 2009, 152 str.,
32 fotografických tabulí.
Cena 353 Kč**